

Inhimillinen eutanasia

PEKKA WAHLSTEDT

Hyvin kaukana on aika, jolloin uskonto hallitsi ihmisiä ja päätti siitä, mikä on heille hyväksi ja mikä pahaksi. Kaukana on myös aika, jolloin yhteiskunta holhosi ihmisiä ja päätti asioista heidän puolestaan. Nykyään ihmiset ovat yksilöllistyneet ja haluavat päättää itse elämästään. Ja myös kuolemastaan, sillä valtaosa suomalaisista hyväksyi eutanasian. Eutanasiasta päättäminen on kuitenkin vielä jumalan tai yhteiskunnan käsissä, eikä yksilöllä ole sananvaltaa oman kuolemansa suhteen. Tosin Suomen Lääkäriliitto sallii passiivisen eutanasian eli sen, että aloitetun sairaalahoidon voi lopettaa esimerkiksi vetämällä johdon irti kuolemaa tekevää hengissä pitävästä laitteesta. Mutta lääkärin aktiivisesti antama apu potilaan kärsimysten lopettamiseksi, silloin kun tämä sitä selvästi pyytää, on edelleen kielletty Lääkäriliitossakin.

Miksi? Eihän sillä, että antaa potilaan kuolla ja sillä että auttaa tätä päättämään päivänsä, ole muuta eroa kuin se, että edellisessä potilaan päivät päättyvät hitaammin ja tuskallisemmin kuin jälkimmäisessä. Ja onhan johdon irrottaminen koneesta aktiivinen teko sekini.

Näin kirjoittaa kirjassaan *Eutanasia – Hyvä kuolema* Terhokodin johtaja ja ylilääkäri Ju-

ha Hänninen. Hänninen itse aiemmin vastusti eutanasiaa, mutta nähtyään lukuisia toinen toistaan kärsivämpiä potilaita hän on muuttanut kantansa. Kirjasta lukija voi seurata Hännisen vaiheittaista heräämistä ja kääntymistä eutanasian kannalle. Kirja nimittäin koostuu Hännisen vuosina 1994–2012 eri medioihin – Suomen lääkärilehdestä Helsingin Sanomiin – kirjoittamista pääkirjoituksista, mielipiteistä, katsauksista ja kolumneista.

Miksi ihminen ei sitten saisi päättää oman elämänsä lisäksi myös omasta kuolemastaan? Uskonnon vastaus on, että ihminen on jumalan omaisuutta ja näin itse päivänsä päättävä ihminen syöllistyy varkauteen. Maalisempi versio on, että luonto on antanut elämän ihmiselle ja eutanasia on luonnotonta. Mutta mikä koneiden hallitsemassa nykymaailmassa sitten on luonnollista. – Ihmisethän yli-päänsä elävät nykyään huomattavasti pitempään kuin aiemmin juuri sen vuoksi, että lääketiede lääkkeineen ja laitteineen pystyy keinotekoisesti pitämään heidät elävien kirjoissa.

Hänninen pohtii eutanasiaa ja kuolemaa yleensä myös filosofisesti. Kuolema on nykyään eristetty ja katketty laitosten suljettujen ovien taa puhtaisiin

Juha Hänninen
Eutanasia
Hyvä kuolema
Duodecim, 2012

ja steriileihin valkoisiin huoneisiin. Kuolema on kuitenkin liikainen, verinen ja kärsimyksen täyteinen tapahtuma. Myös lääkärit ovat kyvyttömiä kohtaamaan kuolemaa, mikä heijastuu ja tiivistyy siinä, että sellais-takin ihmistä, jonka toinen jalka on jo kuolemanportin tuolla puolen, yritetään väkisin keinolla millä hyvänsä vetää takaisin edes hetkeksi.

Lääkärit myös keskittyvät liikaa kuoleman fyysiseen puoleen, koska siitä on helpompi puhua steriilein lääketieteellisin käsittein. Elämästä poistumista kuvataan usein latinankielisellä termillä *exitus*. Hänninen muistuttaa, että vain alamäen edessään näkevän potilaan päätökseen luopua elämästä vaikuttaa fyysisen kivun lisäksi henkinen avuttomuus, toivottomuus ja eksistentiaalinen merkityksettömyyden ja tyhjyyden tunne.

Yhteiskunnassa yleensä tämä kynsin hampain elämästä kiinni pitäminen huipentuu siinä, että nuoruutta ja terveyttä ihailaan yli kaiken ja kuolemaa pidetään jonkinlaisena poikkeustilana. Poikkeuksilla ratsastava media rakastaakin kuolemaa,

erityisesti silloin kun se yllättää poikkeusihmisen eli julkisuuden henkilön. Unelmalööppi syntyy siitä, kun syöpää sairastava kuuluisuus tekee itsemurhan. Tätä voisi jatkaa ja todeta, että populaarikulttuurissa ja eritoten rockmaailmassa tehokkain ja varmin tapa taata kuolemattomuutensa on menehtyä mahdollisimman nuorena ja traagisella tavalla.

Kaikkein kauimmaksi todellisesta verisestä ja raadollisesta kuolemasta ovat etääntyneet siisteissä virastoissa sileisiin pukuihin ja kiiltäviin kenkiin sonnustautuneet virkamiehet, jotka

viime kädessä päättävät eutanasiasta. Hänninen haastaakin heidät kohtaamaan sairaaloiden arjen. Hänninen itse kääntyi eutanasian vastustajasta sen kannattajaksi nähtyään tuhansia syövä ja vastaavien sairauksien runtelemia potilaita, joita oli vaikea enää edes tunnistaa ihmisiksi.

Hänninen viittaakin vuonna 2012 julkisuuteen nousseen keskusteluun eutanasiasta ja vihjaa, että vihreiden ja kansan enemmistön lisäksi lääkärikunnassakin yksittäiset lääkärit ovat alkaneet tarkistaa kantojaan ja muuttaa suhtautumis-

taan myönteisempään suuntaan, vaikka Suomen Lääkäriliitto pitääkin kiinni kielteisestä kannastaan. *Eutanasia – Hyvä kuolema* onkin pakollista luettavaa etenkin päättäjille ja yleensä sairaaloiden arjesta vieraantuneille instituutioille. Hännisen kirjoituskokoelma on kirjoitettu tavalla, josta huokuu aito huoli ja myötälämissen tunne näiden ihmisten kurjasta kohtalosta, ja lukijan täytyy olla harvinaisen tunteeton ja immuuni toisten kärsimyksille, jollei hän tajua, että eutanasia on monille paras kuolema.

Moralismia eriarvoisuutta vastaan

HEIKKI ERVASTI

Charles Murray on tunnettu sitkeänä ja määrätietoisena hyvinvointivaltion arvostelijana jo vuosikymmenten ajan. Tiivistettynä hänen sanomansa on ollut, että hyvinvointivaltio tuottaa enemmän ongelmia kuin ratkaisee niitä. Murray väittää, että pitkälle kehittynyt sosiaalipolitiikka vähentää ihmisten mahdollisuuksia ja halukkuutta hallita elämäänsä ja ratkaista ongelmiaan. Hän onkin esittänyt, että kaikki työikäisille suunnatut sosiaalietuudet tulisi yksinkertaisesti lopettaa. Murrayn hyvinvointivaltion vastainen missio jatkuu myös hänen tuoreimmassa kirjassaan. Tällä kertaa tarkastelukohteena ovat Yhdysvaltojen kasvaneet sosiaaliset erot, luokkarakenteen polarisoituminen ja kansakunnan jakautuminen. Murrayn mukaan nämä ongelmat ovat seurausta perinteisten

arvojen rapautumisesta erityisesti huonommin menestyvän väestönosan keskuudessa.

Murray ei siis hyväksy eriarvoisuuden lisääntymistä, eikä varsinkaan kansakunnan jakautumista. Hän kuvailee, kuinka luokkarakenne on 1960-luvulta lähtien kehittynyt niin, että sekä yläluokka että alaluokka ovat kasvaneet. Amerikkalainen yhteiskunta on aiempaa korostuneemmin jakautunut kahden ääripään ympärille. Luokkien väliset erot ovat taloudellisia, mutta alati selvemmin myös kulttuurisia ja jopa maantieteellisiä. Uusi yläluokka eristyy muusta yhteiskunnasta ja uusi alaluokka gettoutuu omaksi saarekkeekseen.

Toki ennenkin oli rikkaita ihmisiä, jotka muodostivat ylemmän keskiluokan ja yläluokan. Nämä ryhmät kuitenkin poikkesivat Murrayn mukaan merkittävästi uudesta yläluokas-

Charles Murray
Coming Apart
The State of White America
1960–2010
Crown Forum, 2012

ta. Vanhat ylemmät ryhmät eivät muodostaneet laadullisesti muista eriytyvää selvärajaista luokkaa. Menestyneillä ja rikkailla ihmisillä ei ollut keskenään muuta yhteistä kuin juuri menestys ja rikkaus. Heillä oli hyvin erilaiset suku-, koulutus- ja ammattitaustat. He eivät myöskään pyrkineet erottaumaan. Vielä 1960-luvun alussa rikkauten näyttämistä ja rahoilla pröystäilyä pidettiin sopimattomana. Murray toteaa myös, etteivät 1960-luvun rikkaat olleet välttämättä erityisen lahjakkaita tai osaavia ihmisiä. Älyllinen eliitti oli pieni yksinkertaisesti siitä syystä, yliopistokoulutettuja oli niin vähän.